

UUDEN KIRJASTOJÄRJESTELMÄN VALMISTELURAPORTIN TIIVISTELMÄ

Uuden kirjastojärjestelmän valmisteluraportin on laatinut kaikkien kirjastosektoreitten yhteinen valmisteluryhmä, jossa oli edustus myös korkeakoulujen tietohallinnosta. Sen ovat asettaneet huhtikuussa 2011 ammattikorkeakoulujen AMKIT-konsortio ja yliopistokirjastojen sekä eräiden erikoiskirjastojen Linnea2-konsortio. Yleisten kirjastojen ja erikoiskirjastojen neuvostot kutsuttiin myös mukaan, ja ne asettivat edustajansa valmisteluryhmään.

Valmistelutyön ytimen muodostivat kirjastojen asiantuntijoista koostuneet työryhmät, joihin kutsumalla pyrittiin saamaan riittävä asiantuntemus kaikilta kirjastosektoreilta samalla kun osallistumismahdollisuudet olivat avoimia kaikille kiinnostuneille. Syksyn 2011 aikana nimettiin seitsemän työryhmää, joissa oli yhteensä yli 50 asiantuntijaa eri kirjastoista eri puolilta Suomea.

Lähtökohtia uuden järjestelmän valmistelulle ovat olleet mm:

- useat vanhat, integroidut järjestelmät alkavat olla elinkaarensa loppuvaiheessa
- uudet ohjelmointiteknologiat ja -ajattelu ovat muuttamassa tapaa tehdä kirjastotyötä ja ovat jo muuttaneet asiakkaiden tapoja toimia
- laajassa mielessä kirjastojärjestelmä on nykyään palvelujärjestelmäkokonaisuus, jolla pyritään hallitsemaan laajasti kirjastoon ja asiakkaisiin liittyviä tietovirtoja ja palveluita
- uusi järjestelmä tulee olemaan osa rakentumassa olevaa kansallisen tason kirjastojärjestelmäkokonaisuutta

Kirjastojen kehysorganisaatioiden keskeisten strategisten lähtökohtien mukaisesti:

- järjestelmän tulee mahdollistaa ensisijaisesti asiakkaiden tarpeiden mukaiset kirjastopalvelut siten, että asiakkaalla on helposti käytettävissä kirjastojen kansallinen tietovaranto ja kirjastoverkon asiantuntemus
- järjestelmän tulee tukea kunkin kirjastosektorin tarpeiden mukaisen toiminnallisuuden kehittämistä sekä niiden kehysorganisaatioiden strategisia tavoitteita
- järjestelmän tulee olla yhteensopiva erilaisten tietojärjestelmien kanssa
- järjestelmän tulee tukea kirjastojen siirtymistä digitaaliseen jakeluun ja käyttöön unohtamatta painettuja ymv. aineistoja
- järjestelmän tulee tukea avoimuutta ja helppoa verkkokäytettävyyttä
- järjestelmän tulee tukea kirjastojen yhteistyötä
- järjestelmän tulee olla mahdollisimman kustannustehokas itsessään ja palveluiden tuottamisessa

Valmisteluraporttia laadittaessa strategisia perusvalintoja ovat olleet:

- avoin lähdekoodi - avoimen lähdekoodin käyttö on modulaarisen uusiutumiskyvyn perusta
- integroituminen – uusi kirjastojärjestelmä tukeutuu rakenteilla oleviin Kansallisen digitaalisen kirjaston asiakasliittymä Finnaan ja kirjastojen kansalliseen metatietovaranto Melindaan, sekä hyödyntää myös ulkoisia tietovarantoja
- olemassa olevan tiedon hyödyntäminen - uusi kirjastojärjestelmä hyödyntää Tietohallintolain mukaisesti olemassa olevaa tietoa
- moduulirakenne – järjestelmä muodostuu useista itsenäisistä toiminnallisista kokonaisuuksista, jotka toimivat yhdessä rajapintojen kautta
- kirjastojen yhteistyö – järjestelmän määrittämisessä ja jatkokehittämisessä, sekä aineistojen yhteiskäytössä että asiakkaiden helppossa liikkuvuudessa eri kirjastojen palveluitten välillä

Kaikki kirjastot tai niiden kehysorganisaatiot vastaavat omien käytössä olevien kirjastojärjestelmien kuluista. Uuden järjestelmän käyttöönotto vapauttaa järjestelmän kehitys- ja ylläpitokustannuksiin ne varat, jotka nyt maksetaan nykyisten järjestelmien toimittajille erilaisina lisenssi- ja tukimaksuina. Lisäresurssit ovat tarpeen siirtymävaiheessa, kun kustannuksia muodostuu sekä käytössä olevista järjestelmistä että uuden yhteisen järjestelmäkokonaisuuden suunnittelusta. UKJ-hankkeen ensimmäinen vaihe 2011-2012 on toteutettu kirjastojen rahoituksella. Vuoden 2013 aikana on tarkoitus saada tehtyä yksityiskohtainen vaatimusmäärittely, sen toteutuksen vaiheistus ja aikataulu. Tämän on arvioitu vaativan yhteensä 5 henkilötyövuotta kirjastojen asiantuntijoiden tekemän työn lisäksi. Kansalliskirjasto on hakenut tähän erillisrahoitusta Opetus- ja kulttuuriministeriöstä. Jos hankekauden lisärahoitusta ei saada hankittua, niin kaikkia kirjastosektoreita koskevina hankkeena UKJ:ta voi olla mahdoton jatkaa, kun edellytyksenä silloin on lisärahoituksen hankkiminen osallistuvilta kirjastoilta tai niiden kehysorganisaatioilta.

Koko UKJ-hankkeen perusajatus on jaettu vastuu kaikkien osallistujien kesken. Sitä on toteutettu ensimmäisessä valmisteluvaiheessa 2011-2012 ja sitä on tarkoitus jatkaa koko hankekausi ja sitä seuraava tuotantokausi eli koko järjestelmän elinkaaren ajan. Projektin kaikkien vaiheiden hallintomallien tulee tukea tätä toimintatapaa. Tuotantovaiheen hallintomalli tulee oleellisesti riippumaan siitä millainen toteuttamismalli UKJ-kokonaisuudelle tullaan valitsemaan.

Valmistelutyössä tehty projektisuunnitelma ja muukin valmistelutyön aikana tehty aineisto on avoimessa wikissä: <https://wiki.helsinki.fi/display/UKJValmistelu/Home>.